

سبعت کالی

أستاذانه

همانند یک أستاذ یاد بگیرید!

خلاصه تاریخ تحلیلی صدر اسلام ویراست دوم تألیف محمد نصیری

فهرست مطالب

- فصل اول : مباحث مقدماتی..... ۲
- فصل دوم: جهان در استانه بعثت..... ۶
- فصل سوم: تاریخ پیامبر اسلام, ولادت, بعثت و دعوت ۱۱
- فصل چهارم: تاریخ پیامبر اسلام هجرت و حکومت ۱۹
- فصل پنجم: از سقیفه تا قتل عثمان ۳۰
- فصل ششم: نگاهی به حکومت امام علی بن ابی طالب..... ۳۷
- فصل هفتم :امام حسن و امام حسین و مقتضیات زمان..... ۴۴

واژه شناسی تاریخ

تاریخ از ماده ارخ و ورخ به معنای تعیین وقت است .
هرودوت (پدر تاریخ) علم تاریخ را ه معنای مطالعه و بررسی روزگاران گذشته میداند.
ابن خلدون تاریخ را دانشی سرچشمه گرفته از حکمتو بیانگر سرگذشت ملت ها و سیره پیامبران و سیاست پادشاهان می داند .
موضوع علم تاریخ عبارت است از کنش و واکنش خارجی یا دارای اثر خارجی انسان.
تاریخ مجموعه ای از اطلاعات درباره گذشته و نقش تاثیر و تاثر انسان در ارتباط با ان گذشته است .
شهید مطهری تاریخ را به دو بخش نقلی و غلمی تقسیم میکند.
تاریخ نقلی به علم و وقایع و حوادث سپری شده و آگاهی از اوضاع و احوال گذشتگان است.
تاریخ علمی یعنی مطالعه و بررسی و تحلیل وقایع گذشته و استنباط قواعد و سنت های حاکم بر زندگی گذشتگان
(تاریخ نقلی مبادی و مقدمات تاریخ علمی است)

علمیت اعتبار و فایده تاریخ

تاریخ پل ارتباطی میان دو نسل و کسب اندوخته ها و تجربه هاست چون زندگی انسان ها مانند مهره های یک رشته به هم متصل است و ما باید علت متزلزل یک مهره را بدانیم و عبرت بگیریم.
تجربه پیشینیان چنان اهمیت دارد که خداوند به پیامبرش فرمان میدهد در راه کلمه توحید و رستگاری و هدایت بندگان از تاریخ استفاده کند.

بیشتر محققان نگاه بدبینانه به شناسنامه تمدن ها را واقع بینانه نمیدانند زیرا :

۱- ماهیت برخی وقایع به گونه ای است که امکان تحریف و دروغ در ان ها راه ندارد

۲- نمیشود همه افراد بشر را به سود جویی و دروغ پردازی در ثبت و نقل وقایع مهم متهم کرد.

از نظر قران کریم هم تاریخ نقلی مهم است و تاریخ تحلیلی چنانکه کشف قوانین حاکم بر وقایع تاریخی و تبیین کم و کیف تکرار ان ها نیز مورد اهتمام قران کریم و سخنان امام علی در نهج البلاغه است.

فلسفه تاریخ سنن و عوامل محرک ان

فلسفه تاریخ: کشف قوانین حاکم بر روزگاران گذشته و تعیین کم و کیف تکرار ان ها



ایاتی که از مرگ و زندگی جوامع و فراگیر بودن کیفر این جهان و نابودی جامعه ها و امت ها بر اثر طرد پیامبران پرده برمیدارد (نظریه قانونمندی) را مطرح میکند.

از نظر قران وقتی در هر جا فساد به اوج میرسد باید انتظار فاجعه داشت یا وقتی رفاه فراوانی روزی و امنیت سیاسی راه به کفران و تزییع نعمت باز کرد باید منتظر تنگی معیشت و ناامنی و ترس بود.

اهمیت و ارزش تاریخ اسلام

شناسنامه هر ملتی بر اساس میراث های تاریخی اش شکل میگیرد .

میراث های تاریخی و فرهنگی جهان اسلام در واقع حافظه تاریخی ملت های مسلمان را شکل میدهد.

آگاهی از تاریخ اسلام و بارور نگهداشتن این میراث فرهنگی موجب امیدواری نشاط بیداری و وحدت جهانی مسلمانان است و در پیرئزی انقلاب جهانی اسلام اثری بنیادین دارد.

تاریخ نگاری و اهتمام مسلمانان به آن ها

تاریخ نگاری در اسلام با جستجو و گردآوری و نقل اخبار و روایاتی درباره رویداد های خاص آغاز گردید.

علم رجال و فن جرح و تعدیل در شمار ابزارهای اصلی مورخان قرار داشت.

تاریخ نگاران مومن کار خود را با ثبت سیره نبوی و امور مربوط به نبرد های وی آغاز کردند و سپس تاریخ عمومی نگارش یافت و به تدریج در علم تاریخ و فلسفه آن کتابهایی نوشتند.

طبقه بندی گونه های تاریخ نگاری اسلامی : ۱- اسامی کتب نوشته شده ۲- عنصر زمان و مکان و موضوع مکتب نگاری چیست و مکاتب معروف تاریخ نگاری اسلام کدامند؟

مجموعه اندیشه های یک صاحب نظر یا شیوه خاص یا نظر مشرکی که گروهی آن را دنبال میکند مکتب نامیده میشود

حداقل ۵ مکتب بزرگ تاریخ نگاری اسلامی را میتوان نشان داد :

- ۱- مکتب تاریخ نگاری حجاز ۲- مکتب تاریخ نگاری عراق ۳- مکتب تاریخ نگاری شام
- ۴- مکتب تاریخ نگاری یمن ۵- مکتب تاریخ نگاری ایرانی

تقسیم بندی منابع مطالعاتی تاریخ اسلام :

- ۱- منابع شفاهی ۲- منابع مکتوب ۳- منابع تصویری ۴- منابع معماری

انواع دانش های یاری رسان :

- ۱- زبان شناسی ۲- سند شناسی ۳- سکه شناسی ۴- جغرافیا ۵- ادبیات



آسیب شناسی تاریخ اسلام و منابع آن

مهمترین اسباب تحریف تاریخ اسلام عبارتند از :

- ۱- فاصله زمانی و مکانی میان مورخ و پدیده ها : مورخ هدفش ثبت گزارش بود و به درستی و نادرستی آن اهمیت نمیداد
- ۲- اختلاف امت و پیدایش فرقه ها: تحریف واقعیات معاصر هر مورخ به نفع حزب و گروه خود و تفسیر رویداد ها به نفع حاکم
- ۳- تعصب : عقاید مذهبی و گرایش نژاد پرستانه مورخ
- ۴- فشار فرمانروایان : مانند محکومیت حاکم نیشابوری و کشتن ابن سکیت و تعقیب و محکومیت برخی مورخان به جرم گزارش یکی از فضایل اهل بیت پیامبر
- ۵- منع تدوین حدیث توسط خلفا : از زمان خلیفه اول آغاز و در زمان خلیفه دوم شدت یافت و در زمان امام علی برداشته شد ولی پس از شهادت وی تا زمان عمر بن عبدالعزیز ادامه یافت.
- ۶- استفاده ناروا برخی دانشمندان اهل کتاب از کم اطلاعی خلفا و اطرافیان آنها : این گروه از عالمان با نقل افسانه و مطالب بی اساس ایین اسلام را بی اعتبار میساختند.

اصول و قواعد علم تاریخ نگاری با تکیه بر ارزش های اسلامی

پژوهش در تاریخ اسلام انگاه علمی و گویای حقیقت است که شاخص هایی چون امکان عقلی و استناد معتبر و هماهنگی محتوا و سازگاری با وقایع قطعی تاریخ و قوانین خارجی را دارا باشد و مخالف قران و روایات صحیح و معتبر نباشد.

معنا و پیشینه شرق شناسی

پژوهش دانشمندان غربی درباره ملل و تمدن و مذاهب ادبیات زبان و تاریخ مشرق زمین را شرق شناسی میگویند.

مبتکر شرق شناسی را ریمون لول به شمار می آورندو

لول بر این باور بود که برای مطالعه بهتر فرهنگ و معتقد است عرب ها و مسلمانان نخست باید زبان آنان را اموخت انگاه به راحتی میان آنها نفوذ کرد .

خاستگاه خاور شناسی

سیاست استعماری غربیان سبب شده است تا شرقیان شرق شناسی را ابزاری برای پایمال کردن میراث فرهنگی ارزشی و دینی خود به شمار آورند .



گره خوردن اشکار و پنهان شرق شناسی علمی با اهداف سیاسی تا انجا پیش رفته است که حتی برخی شرق شناسان در شمار منتقدان جدی ان قرار گرفته اند.

یکی از خاورشناسانی که تحقیقات بسیاری درباره تاریخ اسلام انجام داده و سخت مورد نقد و اعتراض حتی غیر مسلمانان قرار گرفته هنری لامنس است.

اُستادانه دات کام - همانند یک اُستاد یاد بگیرید



فصل دوم: جهان در استانه بعثت

اسلام با رخداد عظیم بعثت پیامبر خدا حضرت محمد (ص) متولد شد .

ارزیابی همه جانبه این رخداد بدون شناسایی جوامع پیش از بعثت میسر نیست. بدین ترتیب آگاهی از وضعیت برخی از مهمترین جوامع آن روزگار به ویژه محیط پیدایش اسلام (جزیره العرب) برای شناخت هر چه بهتر دوران رسالت و تعالیم اسلام و پاسخگویی به ادعای کسانی که اغلب احکام اسلام را برگرفته از شریعت یهود یا عادات و آداب زمان جاهلیت اعراب و یا نتیجه ی معاشرت با برخی افراد خاص می دانند ضروری است.

جزیره العرب

الف- موقعیت جغرافیایی جزیره العرب: جزیره العرب به تعبیر دقیق تر شبه جزیره عرب در جنوب غربی آسیا با حدود ۳ میلیون دویست هزار کیلومتر مربع مساحت بزرگترین شبه جزیره جهان است
جزیره العرب از نظر جغرافیایی به ۳ بخش تقسیم میشود:

۱- شمال و غرب (حجاز): سرزمینی کوهستانی و کم اب و کمتر مستعد کشاورزی که شهرهای مکه و مدینه و طایف و ینبوغ و جده را در بر میگیرد.

۲- مرکز و شرق (صحرای عرب): انسان بدوی و شتر و نخل و ریگزار چهار بازیگر نقش اصلی صحرا و کمی آب و گرمای زیاد و سختی راه و نایابی غذا چهار مشخصه اصلی این صحرا اند.

۳- جنوب (یمن): این بخش عربستان خوشبخت یا یمن نامیده می شود.

دولت معین. حضرموت. قتبان و سبا از حدود ۱۴ قرن قبل از میلاد مسیح و تا ۶ قرن بعد از میلاد و آستانه ظهور اسلام در این منطقه وجود داشته است.

خداوند در قرآن در دو سوره از قوم سبا نام برده است. نخست از ملکه سبا و نامه حضرت سلیمان به او داستان ههد و تخت ملکه و ایمان آوردن او و دیگر به مناسبت شکستن سد مارب و جاری شدن سیل ویرانگر که در نتیجه فساد اجتماعی و انحطاط اخلاقی و رویگردانی مردم سرزمین سبا از خداوند و انکار فرستادگان الهی پدید آمده بود.

ب- وضعیت سیاسی جزیره العرب: اساس ملیت و بافت اجتماعی سیاسی جزیره العرب به ویژه در عربستان که قدرتی سیاسی وجود نداشت قبیله بود.

مورخان اعراب ساکن در جزیره العرب را به سه طبقه تقسیم کرده اند: ۱- عرب بائده : قبایلی که سال ها قبل از ظهور اسلام به سبب نافرمانی به وسیله بلاهای آسمانی و زمینی از میان رفتند. (قوم عاد، ثمود و تبع)

